

“BÜROKRATİK ENGELLER KALDIRILIRSA LİSANSSIZ ELEKTRİK ÜRETİMİ PATLAMA YAPAR”

Türkiye, yenilenebilir enerji kaynaklarını teşvik etmek için önemli yasal değişiklikler yaptı. Ancak, yasal düzenlemeler, bürokratik engellere takılınca yatırımlarda istenen hedefe ulaşamadı. Lisanssız Elektrik Üretimi Derneği Başkanı Kıroğlu, “Yatırımların önündeki bürokratik engeller kaldırılсын, lisansız elektrik üretiminde patlama yaşanır” diyor

İsmail Altunsoy
Enerji Gazetecileri
ve Medya Derneği
(EGAD) Başkanı

Enerji maliyetlerini düşürmek isteyen Türkiye, yenilenebilir kaynakların kullanımını yaygınlaştırmak üzere lisanslı ve lisansız elektrik üretimini teşvik etmek amacıyla bir dizi yasal düzenlemeye imza attı. Bu düzenlemelerden en önemlisi de rüzgar, güneş, su gibi yerli ve yenilenebilir kaynaklardan öncelikle kendi elektrik ihtiyacını karşılamak için lisanssız elektrik üretimi projesi oldu. Sistemin büyümesi için gerekli yasal değişiklikler de yapıldı. Niyet iyi ancak gelinen nokta hedeflerin oldukça gerisinde. Çünkü bürokrasiye takılan süreç nedeniyle projeden istenilen verim elde edilemiyor. Sektördeki potansiyeli Lisanssız Elektrik Üretimi Derneği (Lİ-DER) Başkanı Yalçın Kıroğlu “Bürokratik engeller kaldırılсын

lisansız elektrik üretiminde patlama yaşanır” sözleriyle anlatıyor. Kıroğlu, bürokraside yaşanan gecikmeyi de örnekle açıklık getiriyor: Yasa gereği elektrik dağıtım şirketlerinin 45 günde sonuçlandırması gereken başvurularda süre 5 aya kadar uzuyor.

Enerji Gazetecileri ve Medya Derneği (EDAG) olarak, Lisanssız Elektrik Üretimi Derneği (Lİ-DER) ile lisansız elektrik üretimini masaya yatırdık. Lİ-DER Başkanı Yalçın Kıroğlu, yaşadıkları sorunları aktardı. Ciddi sorunlar var, ancak bütün olumsuzluklara rağmen sektörün yatırım heyecanını da kayıp etmediğini anlattı Kıroğlu. Lisansız elektrik üretiminde yaşanan sorunların başında, izin sürecinin geldiğini belirten Kıroğlu şöyle devam ediyor: 1,5 günde

kurulan lisanssız üretim sistemi için 7-8 ay izin süreci var. Bürokrasi, sektörün önünü kesiyor. En basit konu, ÇED gerekli değildir belgesi. 2 MW'ye kadar olan elektrik sistemleri ÇED'e tabi değil. Ama siz bunun için bile ÇED gerekli değildir belgesi talebiyle Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na başvuru-yorsunuz. Bazen 2 günde bazen 12 günde çıkıyor bu belge...”

En yoğun ilgi güneşe

Lİ-DER Başkanı Kırışlı, olumsuzluklara karşın sektörün hedeflerinden vazgeçmediğini vurguluyor. 2023 yılına varmadan, Türkiye'deki elektrik tüketiminin yüzde 6'sı lisanssız güneş enerjisinden karşılamayı hedefliyoruz. Bu üretim bugünkü rakamlarla yılda 15 milyar kWh'a yakın bir elektrik anlamına geliyor. Kırışlı'na göre bu hedef için de yatırımcılardan gerekli ilgi var. “Lisanssız elektrik üretimi için yılsonuna kadar 3 bin adet başvuruya ulaşmayı bekliyoruz. Başvuru sayısı şimdiden 3 bin 715'i buldu. Yılsonuna doğru 4 bin 500 başvuruya ulaşılırsa şaşırılmayacağız” diyen Kırışlı, güneş enerjisine olan

Toplam Başvuru Adeti	3715
Olumlu Başvuru	1604
Olumsuz Başvuru	721
Değerlendirmede	1690

Olumlu Başvuruların Adet Dağılımı	
Rüzgar	287
Güneş	1184
Biyokütle	19
Kojen	21
Hibrit (RES-GES)	7
Hidro *	86

Olumlu Başvuruların Güç Dağılımı (kW)	
Rüzgar	154.551
Güneş	756.554
Biyokütle	6.255
Kojen	59.108
Hibrit	1.846
Hidro *	26.244
GENEL TOPLAM	1.004.558

ilginin daha fazla olduğunu belirtiyor. Bugüne kadar toplam olumlu başvuru sayısı 1604'e ulaşmış, henüz incelenmeyen başvuru sayısı 1690, 721 başvuru ise inceleme aşamasında. Kırışlı'nun verdiği bilgiye göre olumlu başvurularda toplam 1000 bin MW seviyesi aşılmış, değerlendirmedekilerle birlikte bu rakam yaklaşık 2000 MW'nin üzerinde.

62 tesis devreye alındı

Lisanssız elektrik üretimine gösterilen yoğun ilgiye karşın şu ana kadar üretime geçirilebilen tesis sayısı oldukça sınırlı. Lİ-DER verilerine göre halen 58'i güneşe dayalı, 62 adet lisanssız elektrik üretim sistemi devrede. Bunun kurulu güç karşılığı ise 26 MW. Birkaç hafta içerisinde üretime başlaması beklenen 37 tesis bulunuyor. Böylece işletmedeki lisanssız projeye sayısı 99'a, kurulu güç de 43.3 MW düzeyine ulaşacak.

Kırışlı, verilerle yola çıkarak gelecek döneme ilişkin beklentilerini sıraladı: Yılsonunda sektör 100 MW sınırını geçecek. Peki bu sonuca nereden ulaşıyoruz? Şu anda kabul almak için başvuran toplam proje sayısı 668'e çıktı. Bunların kurulu güç karşılığı ise 425 MW. Her şeye rağmen 2014 kapanışını belki düşük bir rakamla yapacağız

KONUTLARDA SORUN VAR

Türkiye güneşten su ısıtma sistemlerinde dünya ikincisi. Buna karşın lisanssız elektrikte çatı tipi, konutlarla ilgili başvuru yok denecek kadar az. Lİ-DER Başkanı Kırışlı bunu süreçlerdeki uzunluğu bağlıyor. “İstanbul'da çatı sistemini 1,5 günde kurduk, izin süreci tam 8.5 ay sürdü” örneğini veren Kırışlı, bu sorunun nedenlerini şöyle açıklıyor: Çatı projesinde statik hesaplamaları isteniyor. Eski konutlarda öyle bir proje yok, belediye çatıyı onaylamıyor, yapı denetim firmasına gitmeniz gerekiyor. Yatırımcının çatıyı yeniden projelendirip detaylarını satın alması gerekiyor. İnşaat Mühendisleri Odası 'görev bizde değil' diyor. Dolayısıyla buna pratik bir çözüm getirilmesi gerekiyor. Eğer mevzuatı geliştirebilirsek Türkiye çatıdan elektrik üretiminde de dünyada ilk sıralarda yer alabilir.

Lİ-DER'e göre lisanssız üretimin önündeki en büyük engellerden biri de imar sorunu. Şu anda projeleri ilgili belediyeden imara işletmek gerekiyor ancak bu konuda belediyeler birbirinden farklı uygulamalar yapabiliyor. Bazı belediyeler sanki sıfırdan yeni bir bina yapıyormuş gibi muamele ediyor. Süreç 90 günden fazla zaman alıyor, bazen 6-8 aylara varacak şekilde uzayabiliyor. Bir evin çatısına 3-4 kW'lık sistem kurmanın maliyeti yaklaşık 12 bin TL. Çatı projesi ise 20 bin TL. Bu da yatırımın 32 bin TL'ye çıkmasına yol açıyor. O zaman güneşe dayalı çatı sistemi kurmak fizibil olmuyor. Sistem kendisini 6-7 yılda amorti edebilecekken, proje onay süreçlerinin maliyetiyle bu süre bir anda 20 yılın üzerine çıkıyor.

Lİ-DER Başkanı
Yalçın Kırışlı

ama gelecek yılın ilk birkaç ayı içinde bu kapasitenin birkaç katına çıkacağını söylemem mümkün.

Lİ-DER yönetimi, lisanssız elektrik üretimi için yapılan yatırımların mali tutarına ilişkin tahminlerini de paylaştı. Buna göre şu anda devredeki 26 MW'lık tesislerin yatırım tutarı 30 milyon euro. Önümüzdeki günlerde 43.3 MW'lık kurulu güce ulaşıncaya kadar bu tutar 50 milyon euro'yu bulacak. Yıl sonunda hedeflenen 100 MW'lık kurulu güçle yaklaşık 120 milyon euro'luk toplam yatırım tutarına ulaşılacak. Kıroğlu, yoğun ilgiye karşın sürecin yavaş ilerlemesinden rahatsız ve bu durumu da şu sözlerle açıklıyor: "Kabul için yapılan 668 başvurunun 184'ünü onayladıysanız ve hâlâ incelemede bir sürü proje varsa yavaş gidiyorsunuz demektir ama onlara da hak veriyoruz. Birkaç kişilik ekip var, ne kadar başvuru geleceği bilinmiyor. Yoğun başvuru gelince ekibi artırılıyor. En büyük sorun, başvuruların bu kadar hızlı büyüyeceğinin düşünülmemiş ve planlanmamış olması. Buna rağmen bazı bölgelerde işler güzel gidiyor."

14 milyon TL çöpe atıldı

Kıroğlu, lisanssız elektrik üreticileri çözümlerini ortaya koyarken de somut öneriler sunuyor: "Aslında herhangi bir EDAS'ın lisanssız üretim başvurusunu reddetme hakkı ve yetkisi yok. Ama pratikte bu ret kararlarıyla 14 milyon TL'yi çöpe

LİSANSIZ ELEKTRİK ÜRETİMİNDE YAŞANAN SORUNLAR:

- 1 Yapılan başvurularda cevap süresinin uzaması.
- 2 Proje onay sorunu
- 3 'ÇED Gerekli Değildir' belgesi
- 4 İmar aşaması
- 5 Bağlanabilirlik oranı sorunu
- 6 Muvafakatname sorunu- Lisanssız RES
- 7 Lisanslı projelerle etkileşim sorunu
- 8 Yabancı yatırımcı ilişkileri

GÜNEŞTE MALİYETLER DÜŞTÜ

Lisanssız üretimde en fazla ilgi güneş enerjisi görüyor. Lİ-DER Başkanı Yalçın Kıroğlu konuya açıklık getiriyor: "Güneş çok cazip bir enerji kaynağı. Çünkü kurulum maliyetleri geçtiğimiz yıllara göre çok büyük oranda düştü. Güneş yatırımları 7-8 yıllar civarında kendini amorti edebilecek hale geldi. Artı, bazı komponentler Türkiye'de üretilmeye başlandı. 20'ye yakın panel üreticisi var. Derneğimize üye panel üreticileri de var. Güneşin bir kolaylığı da şu: İstenilen kapasitede yapılabiliyor. 100 kW'lık yapıp, daha sonra modül modül büyütebiliyorsunuz. Rüzgar ise baştan iyi planlanması gereken bir yatırım, çünkü sonradan büyütemiyorsunuz. Büyütmek isterseniz de çok zor. Rüzgara ilgi ise biraz daha farklı. Geçtiğimiz haftalarda 2.5 MW rüzgar lisans başvurusu TREDAS'tan onay aldı. Bu hafta BEDAS'tan 2.5 MW'lık bir onay gelecek. Arkasından UEDAS'tan bekliyoruz, Çanakkale'de iki farklı şirketin 2.5'er MW'lık rüzgâra dayalı lisanssız için başvuru yaptığını biliyoruz. Rüzgârda proje sayıları az ama kapasiteler büyük olacak.

attık. Gelin bir 14 milyon TL'yi daha çöpe atmayalım. Bunun çözümü şeffaflıkta. TEİAŞ ve EDAS'lar trafo dağıtım merkezleri ve hat kapasitelerini internet sitelerinden açıklasınlar. Bunu her gün gün-

celleyebilirler. Avrupa'da internet üzerinden başvurup üç günde cevap alınabiliyorken bizde bunun 5 ay gibi bir zaman alması bir değişiklik ihtiyacı olduğunu gösteriyor."

Lisanssız Elektrik Üretiminde Son Durum

	Qty	kW	Reddedilen	Onaylanan	Onaylanan kW	Çalışan		Kabul Edilen Toplam	Kabul Edilen Toplam Güç		
						Kabulu Tamamlanan Adet	Kabulu Onaylanan kW				
Başvuru Yapılan Proje	668	424.207	102	184	91.150	62	26.021	37	17.329	99	43.350
Güneş	582	334.512	88	165	60.620	58	15.394	28	8.170	86	23.564
Rüzgar	52	19.406	5	5	986		0	4	736	4	736
Biyogaz	9	6.920	1	4	4.083	3	2.863	1	1.200	4	4.083
Kojenerasyon	24	62.968	7	10	25.461	0	7.744	4	7.223	5	14.967
Hibrit (PV+WIND)	1	400	1	0	0	0	0	0	0	0	0